

Justis – og beredskapsdepartementet

Deres ref. 17/3936

Oslo, 16. oktober 2017

HØRINGSUTTALELSE FRA RETTSPOLITISK FORENING – FORSLAG TIL ENDRINGER I STATSBORGERLOVEN OG STATSBORGERFORSKRIFTEN

1. Innledning

Det vises til departementets høringsbrev av 14. juli 2017.

Rettspolitisk forening er en uavhengig forening bestående av jurister, studenter i juridiske fag og andre interesserte. Foreninga arbeider blant annet for å forsvare rettsstatlige verdier og for å bedre den rettslige situasjonen for sosialt vanskeligstilte grupper.

Rettspolitisk forening vil i det følgende gi sine innspill til forslagene om endringer i statsborgerloven og statsborgerforskriften.

2. Om forslaget

Foreninga er positiv til forslaget om å innføre visse oppklarende presiseringer i ordlyden i statsborgerloven § 20. Vi har heller ingen kommentarer til forslaget om å likestille søkere med varig oppholdsrett etter utlendingsloven (utlendl.) §§ 115-116 med søkere med permanent oppholdstillatelse etter utlendl. § 62. Foreninga støtter også forslaget om å gi adgang til reiser på oppdrag fra arbeidsgiver i inntil to måneder per kalenderår, uten at dette skal gå til fradrag i oppholdstiden.

Foreninga er kritisk til samtlige av de øvrige endringsforslagene, det vil si alle forslag om å øke botidskrav og karenstid samt forslaget om permanent å nekte statsborgerskap til personer som er straffet for handlinger i strid med grunnleggende nasjonale interesser.

2.1 Økte krav til botid

Forslaget om å øke botidskravene for norsk statsborgerskap framstår som noe mangelfullt begrunnet. Den gjentatte henvisningen til «at norsk statsborgerskap skal henge høyt» fremstår

som en erklæring, heller enn en begrunnelse for det påståtte behovet for et strengere botidskrav enn syv år.

Departementet viser innledningsvis til regjeringens uttalelser om økte krav for norsk statsborgerskap som middel i integreringspolitikken i Meld. St. 30 (2015-2016.) I stortingsmeldingen uttaler regjeringen at krav om oppholdstid innebærer en objektivisering av kravet om tilknytning, og at personer som oppfyller kravet presumeres å ha en slik faktisk tilknytning at det er naturlig at vedkommende blir norsk statsborger. Foreninga er enig i at det norske statsborgerskapet skal forbeholdes de som har en reell og sterk tilknytning til riket, men det er uklart hvilke parametre man legger til grunn i det man anser dagens hovedregel om syv års botid som utilstrekkelig.

Høringsnotatet inneholder nemlig ingen prinsipielle redegjørelser for hvorfor lista for å få statsborgerskap bør ligge høyere enn dagens nivå. Det foreligger heller ingen empiriske utredninger som kan tilsi at de som gis statsborgerskap i dag ikke er tilstrekkelig integrert til å kunne få det, eller at et økt botidskrav kan bøte på dette.

I stortingsmeldingen uttrykker riktignok regjeringen at strengere vilkår for statsborgerskap vil kunne gi et incentiv for integrering. Imidlertid redegjøres det ikke for, verken i høringsnotatet eller i stortingsmeldingen, på hvilken måte økte botidskrav for statsborgerskap vil være et incentiv for utlendinger til å integrere seg. Riktignok kan man presumere at man *vil være* mer integrert etter ti år enn etter syv år. Men økt botidskrav vil ikke føre til at utlendinger vil gjøre en *større aktiv innsats* for å integrere seg enn tidligere. For å oppfylle botidskravet må man bare bo i Norge noen år til, en i utgangspunktet helt passiv handling.

I Stortingsmeldingen gir regjeringen tidvis også inntrykk av at den mener statsborgerskapets funksjon er å være et slags siste ledd i integreringsprosessen, slik at hvorvidt økt botidskrav fører til økt deltakelse og tilhørighet blant utlendinger ikke er det styrende for statsborgerskapspolitikken. Men selv om dette skulle være departementet og regjeringens holdning, må det uansett redegjøres for hvorfor man mener man ikke er tilstrekkelig integrert etter syv år, men er det etter ti år. Ellers framstår forslagene som lite overbevisende.

Foreninga peker på at det i stortingsmeldingen trekkes fram at økt botidskrav for statsborgerskap vil foreslås, fordi dette er naturlig ettersom botidskravet for permanent oppholdstillatelse er foreslått økt fra tre til fem år. Foreninga minner om at dette forslaget ikke ble vedtatt av Stortinget, og at dette derfor heller ikke kan begrunne et behov for økt botidskrav for statsborgerskap.

Etter gjennomlesning av høringsnotatet, sitter foreninga igjen med et inntrykk av at den eneste grunnen til at disse innstrammingene foreslås, er at dagens lovverk fortsatt «har litt å gå på» før det er folkerettsstridig. Grunnen til dette er at departementet, etter å ha slått fast utgangspunktet om at statsborgerskap kun bør gis de som har en sterk tilknytning til Norge, og uten å begrunne hvorfor de foreslåtte regler er nødvendige, går løs på en vurdering av de konkrete folkerettslige rammene for forslagene. Nærmere bestemt vurderer departementet nøyaktig hvor vanskelig Norge kan gjøre det å skaffe seg norsk statsborgerskap, før vi bryter folkeretten. Samtlige av forslagene som så presenteres, er balansert på en folkerettslig

knivsegg. At gjeldende norsk regelverk per i dag har en noe større margin før det utgjør folkerettsbrudd er i seg selv et svært dårlig argument for å innføre lovendringer.

2.2 Karenstid og nektelse på grunn av straff for handlinger i strid med nasjonal sikkerhet

Tilsvarende har foreninga vanskelig for å se begrunnelsen for forslaget om økte karenstider og nektelsesadgang i tilfeller hvor søker har blitt straffet for handlinger i strid med grunnleggende nasjonale interesser. Riktignok vil ethvert ekskluderingsiltak gjøre statsborgerskapet vanskeligere å oppnå, og dermed bidra til å heve terskelen for å kunne bli norsk statsborger. Et slikt tiltak bør imidlertid stå i saklig sammenheng med det aktuelle formålet. Det er ingen umiddelbar forbindelse mellom tilknytning til riket og de aktuelle straffbare handlingene. Departementet har heller ikke påvist at disse forslagene vil ha en sterk allmennpreventiv effekt, selv om departementet kommer med en vag antakelse om dette. Forslaget fremstår følgelig mer som en utvidelse av myndighetenes handlingsrom når det gjelder reaksjon på straffbare handlinger, og som kun retter seg mot de som ikke har norsk statsborgerskap.

Foreninga påpeker videre at det i høringsnotatet framstår som om den eneste årsaken til at forslaget om nektelsesadgang fremmes, er regjeringens forslag om at de samme handlingene skal kunne medføre tap av norsk statsborgerskap. Foreninga er for så vidt enig i at det ville være pussig om regelverket ble utformet slik at man måtte innvilge statsborgerskap til en person som har begått slike alvorlige handlinger, for å så treffe et nytt vedtak om tap. Sånn sett vil det være naturlig å vedta en nektelsesadgang som det foreslåtte, men dette er gitt at forslaget om tap faktisk blir vedtatt av Stortinget. Når departementet framholder sammenhengen med tapsadgangen som den eneste begrunnelsen for forslaget, bør nektelsesadgangen foreslås først etter at Stortinget har tatt stilling til prop. 146 L. Rettspolitisk forening er for øvrig svært kritisk til forslaget i prop. 146 L, og viser til Jussbuss' høringsuttalelse for videre begrunnelse.

Foreninga påpeker også at det er uklart hvorvidt det foreligger et reelt behov for forslaget om innføring av nektelsesadgang. Forbrytelsene det er snakk om er såpass alvorlige at de tilnærmet alltid vil kunne medføre utvisning etter utlendl. § 126 annet ledd, § 67 bokstav d, eller § 68 bokstav c. Foreninga kan derfor ikke se at den foreslåtte bestemmelsen vil brukes i noen andre tilfeller enn de hvor en som er født i riket og senere har hatt uavbrutt fast bopel i her jf. utlendl. § 69, og som har begått handlinger i strid med grunnleggende nasjonale interesser, søker om norsk statsborgerskap. Det er altså snakk om en svært liten gruppe tilfeller.

Eventuelle spørsmål kan rettes til Siri Rudå på telefon 98120170, eller e-post styret2@rpf.no.

Med vennlig hilsen
for Rettspolitisk forening
Siri Rudå